

Жди, люба дівчино

Дмитро Ткач

Корабельний кок Федя Карпенко тільки що нагодував команду, помив та сховав посуд і порається на камбузі. Тре чистою ганчірочкою пофарбовані білилом стіни, хоч вони й так аж світло вбирають; вишкрябує великим важким ножом масні плями на столі; мие шваброю підлогу. Все це робить він, хоч і ретельно, але мляво, поволі, ніби навмисне розтягує роботу якна-довше.

Та воно так і є. Федя добре знає, що після того, як він упорається на камбузі, робити йому нічого.

У звичайний день він — другий номер кормового кулемета — оглядав би та перетирив патрони, разом з іншими вивчав би статут чи вимагував би семафорними прапорцями. А сьогодні — вихідний. Ні роботи, ні занять.

Правда, можна піти на берег. І, може, таки справді піти?.. Приємно після корабельної качки стати ногою на тверду землю. Можна побувати на Приморському бульварі, посидіти на лавочці проти пам'ятника Слави, послухати, як море, цілий день пещене сонцем, цілує байдужі кам'яні губи берега. В тих поцілунках є щось настійно-вимогливе і разом принадно-співуче... А ще можна, не кваплячись, обійти притемнені зеленою тінню вузькі алеї Історичного парку, де кожне дерево нашіптує іншому свої ніколи й ніким не розгадані таємниці. Гарно там... Ось зараз Федя закінчить поратися на камбузі, переодягнеться і таки піде до міста.

Але, як повелось останнім часом, перед увільненням біля камбуза з'являється матрос боцманської команди Борис Усик. У кокетливо зсунутій на праву брову безкозирці, в добре напрасованих штанах і до блиску начищених черевиках, він затулив своєю високою постаттю двері і посміхається до Феді красивим рожевим ротом.

— Федю, я вже сказав боцманові, що сьогодні за тебе піду на берег. Ти — не проти?

Цього разу Федя — проти. Йому хочеться сказати самозакоханому красеню щось їдке, образливе, щоб він нарешті зрозумів, що не можна так безцеремонно користуватися з його, Фе-диної, доброти!.. Але Федя Карпенко, як і багато разів до цього, тихо говорить:

— Гаразд. Я залишусь.

Тепер йому хочеться, щоб Борис Усик швидше пішов геть. Але Усик не поспішає. Його чорні з фіолетовим відтінком очі масно блищать, і він починає пояснювати:

— Ти ж розумієш... дівача одна... Ну, я тобі скажу, всякі у мене були, а такої ще не було... Прин-це-са!.. Венера Мілоська! Таку шкода з рук випустити...

— Годі вже тобі,— не обертаючись, перебиває його Федя нетерпляче, але стримано. Йому гидко слухати Борисове базікання про дівчат. Гидко й боляче. Хоч він і не знає тієї дівчини, про яку йому оце розповідає Усик, але в його чутливому серці чомусь нарастає злість на Усика. А разом з тим закрадається образа й на саму дівчину. Хіба вона не розуміє, що в цього Усика тільки й принади, що личко, а душа порожня,

зіпсована легкими перемогами над дівчатами?.. Чи, може, їм тільки й потрібна зовнішня краса?.. І невже він такий уже гарний, цей Усик?..

Федю так і пориває ще раз глянути в Борисове обличчя. І він таки повертає голову. Але Усика вже немає біля нього, побіг одержувати записку про звільнення.

До камбуза долітає хрипливатий боцманів бас. Боцман Во-лощук причіпливий. Одному він вичитує за погано почищену мідну бляху на широкому флотському поясі. Іншого виводить з шеренги за те, що не поголився як слід... Потім чути, як він командує: "Ррівняйсь!.. Струнко!.. На берег, кроком рруш!.." — і кілька пар ніг дружно та весело б'ють каблуками об залізну палубу. Біля трапа ритмічний звук кроків розсипається. На кораблі залягає тиша.

Федя закінчує роботу на камбузі і, поволі переставляючи ноги, йде вздовж борту по палубі. Кілька хвилин він стоїть біля рульової рубки, задумано дивиться на берег. Там снують люди. Приглушені відстанню, долітають сплески сміху, жваві голоси.

Федя зітхає на повні груди, спускається в кубрик і за хвилину з'являється на протилежному борті з гітарою в руках. Тут він сідає на скручений у бухту товстий канат. Тепер перед його очима тільки синювато-сизе море, відділене від такого самого синювато-сизого неба блакитною стрічкою горизонту.

Тиха печаль відбивається в очах юнака. Пальці торкаються струн. Мрійний акорд тремтить у насиченому запахом моря повітрі. Розбуджена цим звуком, прокидається хвилька, тонко сплескує в борт і розсипається в дрібному стаккато. Федя схиляє голову, дослухається, ніби хоче запам'ятати цей звук. По його обличчю пробігає якийсь живий струмок світла. Але слідом за цим його знову огортає хмаринка тихої печалі.

Знову — думки. Ті ж самі. Останнім часом вони просто пере"] сліднують його. Ось всі розійшлися, а він, Федя, сидить сам, наче нікому й не потрібний. Оця самотність!. Здається, все життя' почував її в грудях. Батьківської ласки не зазнав — ще коли 1 був маленьким хлопчиком, батьків назавжди забрала війна, В дитячому будинку, де ріс, з нього завжди сміялися хлопці за те, що у нього рудий, аж червоний, чуб. А коли підріс, то зрозумів, що він не тільки рудий, але ще й дуже некрасивий з своїми смішними настовбурченими вухами. Це завжди гнітило його, потроху робило мовчазним і несміливим. Там, де інший заперечував би, Федя був покірний і податливий. Навіть коком вік став саме завдяки такій властивості своєї вдачі.

Якось, ще на початку його служби у флоті, захворів корабельний кок. Боцман наказав Феді Карпенку, щоб обід готував: він.

— Я ж не вмію,— спробував було несміливо відмовитись Федя.

— Тому й вари, що не вмієш,— суворо промовив боцман.—• Матрос повинен все вміти.

І Федя надів ковпак та білий фартух. Так-сяк зварив він перловий суп та гречану кашу. Але забув посолити. Команда лаялась, викидаючи їжу за борт. А Федя вирішив, що після цього його знову повернуть у боцманську команду і він в'язатиме мати, розмішуватиме фарбу для бортів та стоятиме палубну вахту. Але боцман був неблаганний.

— Працюватимеш на камбузі, аж поки не навчишся добре варити їжу,— сказав він.

Тоді Федя вирішив докласти всіх сил, щоб приготувати хорошу страву. Але той самий перловий суп і та сама гречана каша виявились надміру пересолені. Це розлютувало не тільки команду, а й самого Федю. "Та невже я такий уже нездара!" — сказав він сам собі і, придбавши кухарську книгу, взявся за доручене діло з усім запалом.

Наслідки були разючі. Швидко він навчився готувати таку смачну їжу, що матроси тільки прицмокували:

— Оце так Федя! Оце так утер носа всім кокам флоту! І запевняли його наперебій:

— Ти ж природжений кок!

Може, вперше тоді його щиро хвалили. І Федя ожив, весело заторохтів каstrулями на камбузі... Закінчилось усе це тим, що команда почала просити Федю, щоб він лишився коком і надалі. І Федя не міг відмовитись. Він був надзвичайно радий, що став потрібний іншим, що його оцінили й полюбили.

Нелегка служба на кораблі, а особливо на такому маленькому, як "Мисливець". Важко всім — машиністам, рульовим, сигнальникам. Але всі вони стоять вахту позмінно. А в кока на камбузі зміни немає. Чи тебе кидає з боку на бік так, що й на ногах не встоїш, чи у тебе від лютої качки каstrулі ходором ходять, нікому до цього діла немає. Тричі на день команду треба нагодувати хоч би що.

Але Федя не тільки ніколи не скаржиться на труднощі, а й виконує свої обов'язки з жартом та піснею. Неначе наново народилась людина. І матроси люблять його за це, а за хороший голос та любов до співу Соловейком називають. І боцман уже не лається, як колись було. Навпаки, почав він до Феді ставитись з якоюсь особливою увагою та навіть ніжністю.

Добре Феді в морі. Але як тільки корабель пришвартується до берега, Федя стає не схожий на себе. Не співає пісень, ходить з кутка в куток тихий, замислений і сумний. Жде, поки команда зійде на берег, а потім бере гітару, ховається десь у відлюдне місце і грає. Ніхто не знає й не питає, що діється з нього на серці.

Ось і зараз: сидить Федя один-однісінький та перебирає звичними слухняними пальцями чутливі струни. Не сильні, але сповнені живого почуття звуки зливаються в дивовижну гармонію, ніби квіти влітаються у розмаїтий вінок. Цей вінок звуків м'яко тремтить у червонуватому надвечірньому повітрі і пливе широкими хвилями, такими ж, як на морі. Здається, що звук і рух зливаються в одне, і навіть, коли Федина гітара затихає на якусь хвилинку, чарівні звуки не гаснуть, а живуть у рухливому гомоні моря.

Нараз Федя помічає недалеко від себе боцмана Волощука. Старий моряк стоїть нерухомо, мов статуя, дивиться кудись у далечінь. Але кожен, хто глянув би на нього зараз, зрозумів би, що він слухає музику.

Гітара затихає. Юнак гладить її шорсткою напрацьованою долонею, мов живу, незадоволено косить очима на боцмана: "І що йому треба? — можна прочитати на його обличчі.— Дав би мені спокій".

Але боцман підходить до Феді, сідає поряд.

— Ти грай, не соромся... В твоїй музиці, братику ти мій, велика сила захована. Та й співаєш ти так, що до серця дістає. Недарма тебе Соловейком називають.

Обличчя у боцмана лагідне, голос проникливий, наче й не його; мабуть, не одну думку розворушив Федя в його посивілій голові, і хлопець густо червоніє:

— Ну, що ви, товаришу боцмане...

Волощук не помічає Фединого замішання, веде своєї:

— Бути б тобі артистом на сцені, щоб люди раділи, слухаючи, та ось вродою тебе природа обидила... Ти вже, братику мій, не сердься, що я так, у вічі...

— Та чого ж... я знаю...— тихо відповідає Федя і никне головою.

— От і дівчини в тебе немає, а це ж, мабуть, прикро в твої роки...

Старий боцман розворушує найболючішу Федину рану. Ні, він зовсім не має наміру завдавати хлопцеві болю. Навпаки, йому здається, що цими своїми словами він зогріє серце Феді своїм співчуттям, висловить найбільшу приязнь до нього. І Федя добре розуміє це, тому й не сердиться на боцмана. Але разом з тим він не хоче, щоб його жаліли, щоб йому співчували. Тому рішуче й твердо говорить:

— Є в мене дівчина.

— Є?...— Волощук недовірливо мружить ліве око, з-під брови позирає на Федю. Ця несподівана твердість у його голосі змушує боцмана уважніше придивитись до хлопця. Він бачить те, чого раніше не помічав: твердий, вугластий, наче висічений з граніту, злам губ, який робить його обличчя навіть гарним.

— А чого ж ти ніколи на берег не зійдеш? Навіщо своєю чергою тому гульвісі Усику поступаєшся?

— А вона не тут... Вона там, де я до флоту жив.

Боцман приглядається: чи то кров прилила до Фединого обличчя, чи призахідне сонце, що лежить на воді у мереживі хмаринок, пофарбувало його щоки в рожевий колір?

— Он як!.. Ну, то добре, коли є дівчина. Люблять не за красу, а за щире серце,— підсумовує боцман розмову і, йдучи собі, радить Феді: — Ти грай далі. Я не заважатиму.

Але Федя вже не може грати. Він обхопив руками зігнуті коліна і, погойдуючись з боку на бік, думає про розмову з боцманом.

* * *

Після літніх походів, готуючись до зимової кампанії, "Мисливець" став на стапелі на ремонт. Роботи підкинуло всім, але разом з тим команда дістала змогу частіше бувати на березі. Це особливо радує Бориса Усика. Він щодня заводить нові знайомства, одержує листи від дівчат і хвалиться ними перед матросами, перечитує, не соромлячись, всім, хто хоче слухати, регочеться :

— Ой, дурна ж! Вона й не знає, що я учора в її сусідки, у Катьки, був.

— Як же ти можеш так?...— запитує його Федя, болісно морщаючи обличчя.— Адже ти, може, хорошу людину ображаєш!

Борис Усик пригладжує долонею свої густі чорні, що аж вилискують, кучері, в які закоханий до безтями, і самовдоволено посміхається.

— А вони самі до мене липнуть. Я їх притягую очима, наче удав кролика. Вже вона не володіє собою, вся в моїй владі, мов загіпнотизована.

Він помічає боцмана, який іде по палубі з мідною дудкою на грудях, по-змовницькому підморгує чорною, наче намальованою, бровою і змовкає. В присутності боцмана він не наслідкується погано розповідати про дівчат. Так обріже, що тільки держись. А то ще й на берег не пустить. Усик швидко відходить від Феді, але ще встигає шепнути:

— Ти ж віддаси свою чергу сьогодні? Тобі на берег ні до чого, а мені позаріз потрібно.

— Добре,— погоджується Федя, хоч у думці сам себе кляне за ще раз виявлену слабкість. Скільки разів давав собі слово не слухатися Борисових теревенів і не поступатися йому своєю чергою на берег, але все ж не відважиться просто у вічі сказати про це Усику. Так уже повелося здавна, що Борис Усик поводитьсь з Федею, як із залежним.

Боцман Волощук зупиняється біля дверей камбуза, суворо зиркає вслід Усику.

— Що, знову той пустомолот умовляв тебе?.. Ніякої згоди не давай. Сьогодні ввечері сам підеш до міста.

— А мені не треба, товаришу боцмане,— відповідає Федя.

— Не гуляти посилаю, а за ділом,— говорить Волощук значущо.— Казав начальник матроського клубу, щоб ти прийшов до нього з гітарою. Виступатимеш на сцені.

Федя широко, здивовано відкриває очі.

— Звідки ж він мене знає? І хто йому сказав, що я граю на гітарі?

— А це вже у нього запитай, братику мій.— Ледве вловима посмішка заіскрилася в боцманових очах і одразу ж погасла.— Тільки дивись, не підведи нашого корабля.

* * *

Тепер Федя майже щодня йде до клубу. Повертається звідти веселий, радісно збуджений, гомінкий. Розповідає хлопцям про те, що на вечорі художньої самодіяльності йому доведеться співати і виконувати соло на гітарі. Керівник каже, що в нього тепер кращого гітариста за Федею немає.

Вранці він, як завжди, встає раніше від усіх і, коли матроси вибігають на палубу на зарядку, зустрічає їх веселою, співанкою чи хорошим жартом.

— Розтьохкався наш Соловейко,— радо сміються матроси, і кожен з них намагається хоч чим-небудь стати Феді в пригоді. Один, якщо має вільну хвилину, біжить на камбуз допомогти чистити картоплю. Другий добровільно візьметься драїти каструлі і вже подбає, щоб вони і зверху, і зсередини горіли, як сонце. Третій помие посуд, почистить ножі. Все ж легше Феді. Все ж у нього більше часу лишиться, щоб зайвий раз пограти та поспівати. Кожному хочеться, щоб Федя зайняв перше місце в гуртку самодіяльності.

Боцман Волощук ставиться до Феді з якоюсь зворушливою турботою. Коли надворі холодно, ніби мимохідь кине, проходячи повз камбуз:

— А ти, Карпенко, голі груди не виставляй. Ще, чого доброго, голос захрипне. Як

співатимеш?

Один тільки Борис Усик ходить по кораблю, як темна ніч. По-перше, йому, як кажуть матроси, "увірвався бас" щодо берега. А по-друге, його гризе заздрість. Як це так, що кок Федя, якого Усик вважає за ніщо, опинився в центрі уваги всієї команди? Як це так, що всі Федю мало на руках не носять? Подумаєш, артист знайшовся!..

Матроси сміються з Бориса Усика:

— Що ж тепер бідолашні дівчата роблять без тебе на березі? — хитро запитує один і підморгує іншим.

— Даремно ти, Борисе, свої кучері кохаєш,— піддає жару другий.— Нікому ними любитися, так і посивієш на самоті. .

Матроси такий народ, що їм тільки попади на зуби: перетруть з кісточками.

У Бориса аж у грудях клекоче від злості. "Ну, нічого, стривайте, ще на кутні засміється з своїм Федею!" — погрожує він в думці, хоч і сам не знає, що він може зробити, щоб ущемити чи принизити чимось Федю.

А Федя увесь віддався своїй гітарі та своїм пісням. Тільки випаде вільна хвилина, сідає десь у тихому куточку і підбирає на струнах якийсь новий мотив. А потім програє та проспівує його і всім на кораблі.

— Це там, у клубі, навчився? — питає боцман Волощук, намагаючись надати своєму голосові якнайбільше ласкавості.

— Ні, сам склав,— говорить Федя.

— Невже сам? — щиро дивується боцман.— То ти, братику мій, може, справді артистом станеш?.. І як же воно в тебе виходить? З чого ти береш оту пісню?

— Я й сам не знаю... Отак, буває, щось роблю чи просто лежу, а мені всякі мотиви вчуваються. Наче хто на вухо нашіптує.

Боцман зачудовано крутить головою.

— Дивна ти людина, Карпенко. Якийсь не такий, як всі...□А одного разу Федя, червоніючи на виду, звернувся до боцмана:

— Можна мені сьогодні трохи довше на березі побути?

— А що там у тебе?

Федя переступає з ноги на ногу, хоче щось сказати, але ніяк не наважиться.

— Та кажи вже. Чого ж мовчиш?

Але Федя ще збирається з силою, груди його схвильовано дихають, він опускає голову й тихо говорить:

— Я... одну дівчину додому проведу... Маринка... Вона у нас в хорі співає.

Боцман здивовано округлює очі.

— Маринка?.. А ти ж казав, що в тебе є дівчина.

— Нікого в мене немає.

— Як-то немає? Сам же розказував!

Федя заперечливо крутить рудою головою,

— То я вигадав ту дівчину.

— Навіщо ж вигадав?! Таки дивна ти людина, ось що я тобі скажу, братику мій... А

може, ти й цю вигадав? Може, ніякої Маринки і немає?

— Ця є... Вона така привітна, ласкава...

Обличчя Федине вже не здається боцманові таким некрасивим, як раніше. Воно осяяне якимсь внутрішнім вогнем знайденого щастя, схвильоване новими, ще ніколи не переживаними почуттями. Боцман в душі страшенно радий за Федю, йому хочеться притиснути оцю руду голову до своїх грудей. Але він стримано і роблено суворо говорить:

— Тільки дивись мені. На кораблі бути вчасно.

* * *

На кораблі справжнє свято. Закінчено ремонт. "Мисливець" погойдується на синювато-зеленій воді бухти, красується свіжо-пофарбованими бортами, вилискує чистою палубою. На кормі знову полощеться прапор з блакитною смужечкою, біля якого в урочистій позі застиг вахтовий матрос з гвинтівкою в руці.

Після ремонту знову почнуться морські походи. Вітри, шторми, важка ходова вахта. Але все це приносить тільки радість справжньому морякові. Є на чому показати свою силу й відвагу!

Федю хвилюють дві події — день закінчення ремонту збігся з днем його виступу в клубі. Виступ відбудеться ввечері, але Федя з самого ранку не знаходить собі місця. Неспокій володіє ним. Для своїх товаришів на кораблі він уже звик грати й співати, але ніколи ще не доводилось йому виступати зі сцени перед сотнями глядачів.

А разом ще одна тривога ятрить серце. Вчора на співці чомусь не було Маринки, і Федя не посмів ні в кого запитати, що з нею трапилось. Може, захворіла?.. Може, вона й сьогодні не прийде?.. Тільки тепер зрозумів Федя з усією силою: з того часу, як познайомився з Маринкою, вона увійшла в його життя назавжди. Саме для неї нечуваними ще звуками забриніла його гітара. Саме для неї по-новому зазвучав його голос. Він ще ні слова не сказав Маринці про свої почуття, але вона й сама все бачить.

Та й не тільки вона. Кому на кораблі не видно, як змінився Федя з тих пір, як у його життя увійшла Маринка! Майже з усіма її познайомив і кожного дня розповідає про неї своїм друзям з по-дитячому довірливою, неприхованою радістю. Ім'я Маринки стали вимовляти на кораблі з такою шанобою, як і Федине.

Тільки з Борисом Усиком не познайомив Федя Маринки. Навіть думка про те, що вони можуть знати одне одного, викликала у Феді якусь неясну тривогу. Але одного разу, коли Федя з Маринкою йшли сонячною вулицею міста, Борис Усик сам підійшов до них. Власне, він вдавав, що підходить до Феді, як до близького товариша, але Федя знав, що то був лише привід. Усик перший простяг руку дівчині, посміхаючись своїм рожевим ротом:

— Будьмо знайомі,— і назвав себе.

Вона відповіла, цього вимагала звичайна чемність.

Феді страшенно хотілося, щоб Усик пішов собі геть, але він уперто не відставав і сипав, як із мішка, заялженими жартами. Нарешті, він відстав. Але Федю ще довго не залишало таке відчуття, нібито Борис Усик незримо стоїть між ним і Маринкою.

Того ж вечора, вже на кораблі, Усик, масно поблискуючи очима, сказав Феді:
— Гарну діваху ти собі відчикрижив. Федя зблід, зробив рішучий крок уперед.
— Не смій так про неї!.. Чуєш?

Борис злякано відсахнувся, не чекав такого від Феді. Але зараз же опанував себе, негарно засміявся:

— Ха-ха!.. Боїшся, щоб не відбив?.. — і пішов геть своєю хитливою ходою.

Кілька днів після того Федя носив на серці гіркий намул. Потім усе забулося, стерлося з пам'яті, як поганий сон.

Зараз інше тривожить його: чому вчора не прийшла Марин-ка? Мабуть, сталося щось несподіване, бо якби вона знала, що не зможе прийти, то сказала б йому.

"А що, як і сьогодні її не буде?" — думає Федя, і серце йому холодне.

Вечір наближається повільно. А тривога зростає. Думки про Маринку, про виступ сплуталися в один тугий клубок, і Федя майже втрачає владу над собою... Йому видиться велика зала, битком набита людьми, чується гомін голосів. Вони вдвох з Маринкою на сцені, співають пісню. Таку, якої ще ніхто й ніколи не чув. Вони дивляться одне одному у вічі і розуміють, як їм гарно. І всім стає радісно та легко від тієї пісні, бо вона розповідає про їхнє кохання...

Федя ніби прокидається від сну. І посміхається сам до себе. Так, зараз це була тільки мрія, гаряча й бажана, але вона може стати дійсністю. Він домовиться з Маринкою, і вони таки співатимуть удвох. І як це раніше не з'явилася така щаслива думка.

Феді хочеться поділитися з ким-небудь своїми мріями, щоб і інші порадувались разом з ним. Адже це дуже гарно — носити в серці радість і щедро ділитись нею.

Але всі зайняті ділом. Тільки Борис Усик вже цілу годину сидить на кормі і до сонячного блиску начищає гудзики на бушлаті. Але йому Федя нічого не скаже. Хто-хто, а Усик хай навіть і не здогадується, про що він зараз думає.

* * *

Вечір розпочнеться виступом хору. Хористи метушаться, нервують. Решта учасників художньої самодіяльності поки що вільна. Хто переодягається, хто налагоджує свій інструмент, а хто і взагалі сидить, чекає на свою чергу.

Федя кидається з кімнати в кімнату, шукає Маринку... Ага, ось і вона, в дверях зіткнувся з нею. Вона в темно-синій спідничці, у білій сорочці з широкими гаптованими рукавами, на грудях намисто, на голові вінок, плечі в барвистих стрічках. Як пишна квітка. Такою ще ні разу її не бачив... І інші дівчата так само одягнуті, але Федя бачить тільки свою Маринку, свою любу дівчину.

— Маринко, чому тебе вчора не було? Я так злякався за тебе.

Вони зустрічаються поглядами. В його очах невимовна радість, вони сонячно сяють, голублять її. Вона дивиться йому в обличчя так, ніби вивчає його уважно, і губи її дивно здригаються, немов хоче щось сказати і не може.

— Що з тобою, Маринко? — В голосі Феді стільки тривоги й турботи, що всю її проймає несподіваний дрож.

Вона коротко кидає:

— Ніколи зараз. Потім все розкажу,— і зливається з гуртом дівчат-співачок. Керівник квапить їх на сцену.

Виступи йдуть один за одним. Співи, танці, музика, декламація... Зала раз у раз гримить оплесками. Але Федя все сприймає лише якимсь куточком свідомості. В голові, ніби: цвях, засіли слова: "Потім розкажу..." Що вона розкаже потім?.. І чому так дивно затремтіли її губи?.. Раптом він чує:

— Карпенко, твій вихід. Швидше!

Федя виходить на сцену. Море людей в напівзатемненій залі. Їх так багато, що кожного окремо навіть побачити неможливо. Але потроху очі звикають. Він уже помічає своїх з корабля. Командир залишив тільки змінну вахту, а решту відпустив на концерт. Он він і сам сидить серед матросів... А он і боцман Волощук, посміхається до Феді, киває йому головою, підбадьорює.

Федя бере перший акорд, і зала затихає, завмирає в напруженому чеканні. Тільки цікаві очі світяться йому з притемненої глибини. Озвалось піаніно... І полилася пісня... Федя співає про героя-моряка, який не пошкодував свого життя за велике народне щастя. Пісня лине у величезній залі вільно й широко. Звуки гітари то невидимими дзвіночками перекликаються між собою тихо й печально, то рокочуть, здіймаючи справжню бурю. Федя навіть сам не розуміє, що з ним коїться. Чи та коротка розмова з Маринкою так загострила в ньому всі почуття, напружила кожен нерв у тілі, чи оця маса людей розбудила в ньому незнані досі творчі сили... Федя співає ще й ще — про славу чорноморську столицю Севастополь, про молодого моряка, який у далекому плаванні сумує за рідною землею, про незрадливу матроську дружбу.

І поки в залі від ряду до ряду хвилями перекочуються оплески та лунають вигуки, Федя ніяково посміхається, кланяючись ще невміло, незграбно і викликаючи цим ще більшу симпатію у глядачів. Нові думки і нова радість оволодівають ним. Даремно він колись соромився самого себе, не потрібні були думки про самотність. Ось він з людьми, серед людей, які раді бачити його, слухати його й вітати.

З усіх кінців зали летять вигуки. Його просять, щоб він ще співав, хоч піаніст зібрав ноти, лагодиться йти за куліси і лиш вичікує, поки Федя піде першим.

Але що з Федею?.. Обличчя його посіріло, очі нерухомо дивляться в одну точку, неначе скляні... Там, в середніх рядах, окремо від інших матросів його корабля, але поряд з Маринкою сидить Борис Усик.

Федя не вірить своїм очам. Він робить кілька кроків уперед, на авансцену. Але очі не обдурюють його. Він і вона сидять поряд. Правда, не розмовляють між собою, Маринка ніби відвернулася від нього, але вони вкупі. "Так ось що ти хотіла сказати мені потім, Маринко!"

Але тепер уже нічого розказувати не треба. Він і сам усе бачить і розуміє... Ну, що ж, може, цього й слід було чекати. Може, так воно й мало статися. Якщо не тепер, то потім... І Федя знову бачить своє некрасиве обличчя, свої смішні вуха, що стирчать у різні боки, чує глузливий сміх Усика і його голос: "Що, боїшся, щоб не відбив?.."

А глядачі невгамовно плещуть у долоні, вимагають, щоб він грав і співав.

Гаразд, він співатиме. Тільки вже не для них, а для Маринки. Нехай вона почує цю його останню пісню. А потім уже тільки морю він розповідатиме про свою тугу. Море не зрадить.

Федя піднімає руку. Хай замовкне зала, він співатиме. Цієї пісні ще ніхто не чув. Досі Федя грав її лише сам собі.

Спершу лише струни розмовляють між собою, розповідають одна одній щось таємне, скорботне. Але ось тихо, так тихо, що не можна було помітити, коли це й сталося, народився Федин голос і злився із зворушливими звуками гітари. В ньому немає тієї сили, яка чулася перед цим, але є щось інше, не менш вразливе й хвилююче. Пісня розповідає про кохання, яке буває тільки раз у житті, про незрадливість і вірність, яка робить людину могутньою і по-справжньому красивою... Гучні акорди підіймають Федин голос на міцних, сміливих крилах і потім самі тонуть в цьому голосі, як струмочки в бурхливому прибої.

— Де він узяв цю пісню? — звертаються до боцмана Волощука матроси, які сидять навколо нього.

— В серці своєму взяв,— з боєм відповідає боцман.— Гляньте он туди...

І він показує очима на Бориса Усика та Маринку.

Але пісня й музика обриваються несподівано, разом: на очах у всієї зали Маринка біжить поміж рядами, затуливши руками обличчя. А Федя стоїть нерухомо, і знову боцман бачить, як губи хлопця зімкнулися в твердому, ніби з граніту висіченому, зламі.

Швидко падає завіса. Федя повертається за куліси. Тепер йому хочеться тільки одного, щоб його ніхто не чіпав, щоб ніхто нічого не казав йому і ні про що не розпитував. Йому треба побути на самоті... Але за кулісами вже боцман Волощук, матроси. То все — його друзі. І як же їх, виявляється, багато! І від них нікуди сховатись. Вони обіймають Федю, говорять йому якісь хороші слова.

І раптом наче з-під землі виринає Маринка.

— Федю, ти не вір... не вір...— говорить вона, захлинаючись і ковтаючи рясні сльози.

Федя нічого не розуміє. Чому Маринка знову біля нього? Байдужим і якимсь мертвим голосом він запитує:

— У що не вірити? Про що це ти?

— В те, що я з ним... Він зовсім, зовсім тобі не товариш. Він так погано про тебе говорить. І вчора, й сьогодні я жену його від себе, а він... він...

Маринка безсило сідає на стілець, здригається від плачу. Федя кладе руку дівчині на плече.

— Нічого, Маринко, нічого... Все буде добре.

А за якийсь час вони йдуть з клубу разом, оточені вірними друзями. Десь позаду них, ховаючись в темній тіні дерев, крадькома йде Борис Усик.

* * *

Корабель відходить від причалу. За кормою бушує і піниться зеленкувата вода.

На кормі серед матросів стоїть Федя, невідривно дивиться на берег. Там — Маринка. Вона щось гукає, махаючи над головою хустиною. Її майже не чути. Але вітер доносить ще двоє слів:

— Федю... чайки...

Федя підіймає очі вгору. Там у прозорому повітрі шугають і перегукуються білі птахи, вилискують проти сонця срібними крилами. Федя розуміє зміст почутих слів: Маринка приходить сюди, на берег, дивитиметься на чайок, згадуватиме про нього і ждатиме.

Жди, люба дівчино. Моряк повернеться до тебе.